

Struktura těchto koncepčních dokumentů představuje poměrně složitý systém cílů a předpokládaných opatření. Stručně je ale možné shrnout, že potenciál ovlivňovat praxi škol v době realizace tematického šetření měly především uvedené vypsané dotační tituly MŠMT a dále nová vyhláška č. 27/2017 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, která upravila pravidla pro vzdělávání těchto žáků a definovala soubor podpůrných opatření a postupy při jejich uplatňování. Vycházela přitom z myšlenky, že žák se speciálními vzdělávacími potřebami (těmito žáky jsou i žáci sociálně znevýhodnění) potřebuje k naplnění svých vzdělávacích možností nebo k uplatnění či užívání svých práv na rovnoprávném základě s ostatními využít poskytnutí podpůrných opatření.

Vzdělávání žáků ze znevýhodněných lokalit zůstává prioritou i do budoucna a jeho důležitost je zřejmá z připravovaného strategického dokumentu, který naváže na Strategii 2020 a zaměří se na období 2030+. Rovný přístup ke vzdělávání, zahrnující omezení segregáčnických tendencí ve školství a odstraňování socioekonomických bariér ve vzdělávání, je jednou z pěti uvažovaných strategických linií.¹⁴

1.3 Metodika šetření

Šetření České školní inspekce bylo realizováno v období od listopadu 2019 do února 2020 a jeho výsledky předkládané v této tematické zprávě¹⁵ reflektují zjištění ze vzorku relevantně vybraných osmi základních škol¹⁶. Hlavnímu šetření předcházelo v červnu 2019 ještě pilotní šetření provedené na dvou školách.

TABULKA 1 | Školy zastoupené v hlavním a pilotním šetření

Kraj	Počet škol celkem (číslo v závorce označuje školu v pilotním šetření)
Praha	2 (1)
Jihočeský	1
Karlovarský	1
Ústecký	2
Liberecký	1
Moravskoslezský	3 (1)
Celkem	10 (2)

Při šetření byly na základě různých expertních doporučení vybrány školy, které se vyznačují aktivním přístupem a jsou úspěšné v hledání strategií k podpoře vzdělávání žáků ze znevýhodněných lokalit. Byly využity především znalosti terénních pracovníků, odborníků a podkladové studie Agentury pro sociální začleňování, poznatky z předchozí inspekční činnosti i dílčí terénní poznatky dalších organizací, se kterými byly realizovány rozhovory nebo které byly vyzvány k zaslání svých odůvodněných návrhů na úspěšné školy působící ve složitém prostředí. Do užšího výběru byly zařazeny školy, u nichž se pozitivní hodnocení potvrzovalo z více zdrojů a/nebo bylo ve shodě se závěry posledního realizovaného inspekčního hodnocení školy. Získaný seznam škol byl dále filtrován podle následujících kritérií výběru:

- Základní škola je plně organizovaná (od 1. do 9. ročníku).
- Výuka probíhá v běžných třídách, popř. jen okrajově ve třídách zřizovaných podle § 16 odst. 9 školského zákona (dříve speciální třídy).
- Romští žáci jsou vzděláváni podle Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání.
- Škola má v posledních třech letech stabilní vedení.
- Existuje popis vyloučené lokality z důvěryhodného zdroje.¹⁷

Při finálním výběru bylo dále přihlédnuto k indikátorům míry ukončení základního vzdělávání v 9. třídě, k celkové úspěšnosti školy v testování realizovaných Českou školní inspekci a k posunu výsledků testování 9. tříd mezi lety 2013 a 2017, avšak s vědomím, že tyto výsledky škol jsou obtížně porovnatelné vzhledem k rozdílnému celkovému socioekonomickému složení žáků, ke kterému nebyly dostupné využitelné údaje. Pro zachování anonymity škol a jednot-

¹⁴ Informace k přípravě strategického dokumentu jsou dostupné na <https://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/strategie-2030>.

¹⁵ Tematická zpráva je výstupem tematické inspekční činnosti České školní inspekce podle zákona. S ohledem na charakter tohoto šetření i na formát prezentovaných zjištění lze tuto zprávu věcně vnímat spíše jako určitou případovou studii.

¹⁶ Další plánované návštěvy škol nemohly být realizovány vzhledem k nouzovému stavu vyhlášenému usnesením vlády ze dne 12. března 2020 č. 194 o vyhlášení nouzového stavu pro území České republiky z důvodu ohrožení zdraví v souvislosti s prokázaným výskytu koronaviru (označovaný jako SARS CoV-2) na území České republiky.

¹⁷ Zpravidla byly využívány situační analýzy lokalit Agentury pro sociální začleňování, popř. popisy území ve strategických materiálech obcí.